

Mottaker postmottak@dfo.no

Kopi: jonamundbrenden.ovregard@dfo.no

31.januar 2024

Høring: krav og kriterier til bærekraftige anskaffelser av tekstiler

Det vises til at DFØ ønsker innspill og tilbakemelding på forslag til standardformulerte krav og kriterier som skal brukes i bærekraftige offentlige anskaffelser av tekstiler. Samt at "de endelige kravene skal publiseres som veiledning til offentlige innkjøpere på [kriterieveiviseren \(anskaffelser.no\)](https://anskaffelser.no)"

Det går også frem at "Utkastet består av 15 nye krav og kriterier som skal sikre at offentlige anskaffelser av tekstiler bidrar til å forlenge levetiden på produktene, redusere bruken av kjemikalier og ivareta grunnleggende menneskerettigheter i produksjonen."

NHO SH ønsker velkommen at høringen gir anledning til innspill på formuleringer, dokumentasjonskrav og brukervennligheten for oppdragsgivere, samt i hvilken grad leverandørene og produsentene opplever at de kan oppfylle kravene/kriteriene og egnet rasjonell måte å dokumentere dem.

NHO SH har gått gjennom dokumentet med flere av de større leverandørene for arbeidstøy til det offentlige. Vi opplever utkastet som omfattende, men med flere egnede forslag på mulige områder hvor det er essensielt med fokus ved tekstilanskaffelser.

Samtidig er vi noe bekymret for at flere av tilnærmingene nå og fremover kan bidra til at bedrifter bruker ressursene feil. Og feil bruk av ressurser eller investeringer, er i korthet et feil bidrag fra det offentlige til at bedriftene skal ta større samfunnsansvar på området. Tekstil er forskjellig. Tekstil berører både like og forskjellige miljømål. Det er ulikheter i materiale, bruksegenskaper, produksjonsmåter, innsatsfaktorer, modenhet i vitenskapelig sammenhenger mellom type miljøslitasje og produksjon, transport, avfall, bruk, miljørelaterte egenskaper osv. Også de såkalte grunnleggende kravene må tilpasses dette i den konkrete anskaffelsen.

Vi ber derfor om at oppdragsgivere oppfordres til å ha en utsjekk av krav og kriterier mot det tekstilsegmentet anskaffelsen skjer i, fremfor i for stor grad vurdere at miljøpåvirkningen er den samme i hvert tekstilsegment og dermed kan også løsningene være forskjellig på det mer grunnleggende kriteriesettet.

Tilsvarende vil unødvendig eller feil innrettet rapporteringsomfang, vil legge beslag på leverandørkapasitet som i stedet kunne vært brukt til raskere oppnåelse og utvikling av bedriftens miljø/bærekraftsmål. Og ved ensidige risikoplassering som ligger utenfor leverandørens kontroll så flytter det ressurser fra investeringer og utvikling - til aktiviteter som ikke bidrar til eller for lite til

formålet med kravene. Det kan også hindre de riktige innovasjonene som er del av langtidsløsningene.

Nærmere om det generelle utgangspunkt for utviklingen i veiledningen

Det er mulig å stille grunnleggende (felles ambisiøse) krav, men veiviseren kan enda mer systematisk understøtte at veiledende kriterier er utgangspunkt for dialog med markedet. Mulig bør spørsmålstillinger formuleres direkte i tabellen under egen rubrikk. Slik vi vurderer ulike innspill fra leverandører kan tekstilmarkedsegment være så forskjellig at også grunnleggende vilkår bør jevnlig sjekkes ut. Dette betyr ikke nødvendigvis at nivået i det enkelt tilfelles skal senkes eller endres, men det betyr at forståelsen rundt kravet styrkes på begge sider og balansen i kontrakten tilpasses.

Dette er også en generell kommentar til en innkjøpstrend for ensidighet i offentlige kontraktsvilkår og hva oppdragsgiver fraskriver seg av ansvar for. Feil ansvarliggjøring er ressurstappende og bidrar ikke til å løse de større utfordringene når det kommer til bærekraft. Hvert kontraktkrav bør derfor leses med kontrollspørsmål, er ansvaret plassert rett for den som kan påvirke resultatet og er det en gjensidighet i forpliktelsene eller eventuell årsaken til avvik. Å kjøpe seg fri fra den som egentlig bærer det praktiske ansvaret "en lavere miljømåloppnåelse" (eks ved feil bruk av tekstilet fra brukeren som oppdragsgiveren er nærmest til å påvirke) gjennom ensidig markedsrett i innkjøpssituasjonen – er ikke bærekraftig eller forebyggende selv om det rent økonomisk kan gi en ensidig tilfeldig fordel for oppdragsgiveren. Dette utelukker ikke samarbeids og kompetanseoverføring fra leverandøren og at det er en del av oppdraget, men at kontrakten retter ansvaret til rett part om ikke målsetningene nås.

Kriterieveiviseren bør derfor også innlede med at når det gjelder livsfasen til tekstiler så er oppdragsgivers egen innsats og krav til egen organisasjon avgjørende. De grunnleggende forholdene som må på plass hos oppdragsgiver er vel så viktig som leverdørens system. I den grad man ønsker å kreve eller overlate risikoen til leverandører for selve bruken og internvaskeri/egen leverandør- må kontraktkravene gi en balansert gjensidighet i det kontraktuelle delen av ansvarsforhold.

Derfor bør man også ved tvil om kriteriet er egnet, praktisk nok eller rett virkemiddel –avvente å ha dette med i veilederen på dette tidspunkt. Det kan isteden ligge som et eget tilgjengelig ressursdokument for utviklingstemaer. Ikke minst fordi det skjer mye globalt som må stemme overens med det nasjonale, og det er nødvendig med hyppigere oppdatering fremfor feil ressursbruk for begge parter. I denne sammenheng vises det til pågående arbeid med avfallsregelverk i EU (EØS), produsentansvarsordning (tekstilavfall) og tekniske løsninger for at dette skal virke inn mot flere miljømål, økodesigndirektiv som får stor betydning for import av type tekstiler, materialvalg og produksjonsmåter.

Nedenfor kommenterer vi det formålmessige med kravene og veiledermetodikk mer generelt, samt konkretiserer enkelte punkter. Vi viser også til høringsinnspill fra tekstil virksomheter i ulike tekstilsegment. Enkelte kommentarer (men ikke alle) er fra vårt arbeidsmøte med bedriftene er også tatt inn nedenfor.

Ut fra våre kommentarer ovenfor er det vår oppfatning at det endelige kriteriesettet brukes:

- Hvert tabellpunkt, kan inneholde forslag til markedsdialog spørsmål. Dvs at enkelte av spørsmålene til denne høringen i rød tekst, omformuleres til markedsdialogspørsmål. Det kan formuleres spørsmål om kontakts/spesifikasjon/tildelingskriteriet er egnet i tekstilsegmentet, om kravet/kriteriet støtter opp dette markedet teknologiske modenhet, om det er løsninger som bidrar til lik eller bedre måloppnåelse til lavere oppfølgingskostnad for bedrift/oppdragsgiver og etter hvert om kravene understøtter eller avviker de løsningene som EU legger samler seg om ved økodesignkravene, produsentansvarsordning m.m. Hensikten med det siste er at man ikke får unødvendige sær-norske løsninger/krav som innebærer doble systemer for leverandørene.
- En oppdragsgiver bør ALLTID vurdere om statistikk og rapporteringsforpliktelser er tilstrekkelig tilpasset nytten for eventuelt kontraktsoppfølging eller om omfanget er unødvendig eller om det finnes enklere måte å sikre kontraktsoppfølging. En veiledermal som dette, bør være tydeligere på at uhensiktsmessige rapporteringer er å ta vekk ressurser fra anskaffelsesformålet og bærekraftinvesteringer for bedriften. Det er ikke mer bærekraftig å be om rapporteringer som ikke trengs eller treffer prioriterte målsetninger, eventuelt utløser et behov for at leverandørene må ha mangfoldige rapporteringssystemer og statistikk som dobler eller tripler disse kostnadene.

Vi er kjent med at flere av våre medlemsbedrifter gir innspill og har særlige merknader til punkt 1, 2, 5, 8, 9, 10 og 11. Vi ber derfor direktoratet særlig merke seg innspill fra blant annet Barents Outdoor AS og SVERRE W. MONSEN AS.

Avslutningsvis: Når det gjelder rent anskaffelsesteknisk rundt nr 11, tildelingskriteriet *Kontroll av ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter ved produksjonsenhetenes inklusive utbetaling av levelønn*" så vil vi for vår del vurdere dette som et svært komplekst tema i tildelingskriterielisten til å samtidig etterleve anskaffelsesregelverket plikt for oppdragsgiver å bedømme og rangere hvert tilbud etter en lik metodisk og forutsigbar måte. Vi kan vanskelig se dette temaets innhold som et egnet punkt for "tildelingskriterie", ut fra flere problematiske sammenligningsforhold. Det skal dog ikke utelukkes at enkelte kostnadsbesparende forhold rundt kontraktoppfølging som ellers ville ha falt opp oppdragsgiver kan trekkes inn tildelingskriteriene rent generelt.

Uavhengig av anskaffelsesregelverkets krav, bør uansett sammenligningens innhold også være saklig innholdsmessig. Tildelingskriterier skal anvendes ovenfor hvert tilbud og samtidig rangeres ovenfor et hvert annet tilbuds egenskaper på dette i konkurransen. Dvs at uklarheter, forskjeller og elementer innholdsmessig som ikke vurderes rett av oppdragsgiver kan gi rettslig oppfølging. Dette er nok et innholdsmessig tema som i større grad handler om å sette krav til et akseptabelt dokumentasjonsnivå i kontraktsoppfølgingen. Hvert land og område kan ha helt forskjellige forutsetninger og en hensiktsmessig sammenligning i tildelingsmatrisen blir for vanskelig.

Med vennlig hilsen

NHO Service og Handel

Digitalt signert

Henrik Bjørge,

Advokat